

SADRŽAJ:

U Somiru, jednom od sela Francuske živjela je obitelj Grandet: Čiča Grandet, njegova kći Eugenie, gospođa Grandet i služavka Nanona. U ovoj mračnoj i sjetnoj kućici svaki dan je sličio prethodnom, svaki trenutak bio je već preživljen. Grandet čije bogatstvo nitko nije znao točno odrediti smišljao je lukavstva i smicalice kako bi nadmudrio svakoga i skupio što više zlata u kojem bi, kao svaki tvrdica mogao uživati, gledati ga i dodirivati kao nešto najdragocjenije. Žena i kćer pa i služavka nisu se miješale u njegove poslove već su se pokoravale njegovim naredbama krotko i bez pogovora. Dvije ugledne obitelji borile su za Eugeninu ruku. Bili su to Grasenovi i Krišovljevi koji su se dodvoravali Grandetu gdje god i kad god su to stigle.

Jednog dana na Eugenin dvadeset treći rođendan svu ovu pomalo dosadnu kolotečinu poremetio je mladi Charl Grande, njezin rođak kojeg je otac iz Pariza poslao svom bratu, a zatim se zbog bankrota ubio. Eugenie dirnuta rođakovom nesrećom polako se je zaljublivala, a ni on nije ostao ravnodušan. Njihova je ljubav rasla čista i nevina. No Charl je otišao u Indiju prethodno se zaklevši Eugeni na vječnu ljubav koju je ona svim svojim bićem prihvatila. Ubrzo je Eugenin otac saznao da je dala svom rođaku zlatnike koje joj je on darivao na dan njezinog rođendana. Nije joj mogao oprostiti. Zabranio joj je da izlazi, bude s majkom koja se je u međuvremenu razboljela, a i pokušao je razbiti Charlov poklon, malu zlatnu škrinjicu za koju bi ona dala svoj život. Nakon nekog vremena Grandet se je izmirio s kćerkom da bi mogao lakše dobiti ženinu imovinu. Iako je opet sve bilo u redu gospođa Grandet je umrla.

Godine su prolazile i tvrdica je polako upoznao kćer sa njezinim bogatstvom. Kad je i on umro Eugenie ostade sama s Nanonom i čežnjom za Charlovim povratkom. On se je, naravno, promijenio. Njegov način života i bogatstvo koje je stekao uzoholili su ga i pokvarili. Eugenie više nije bila u njegovom srcu, nije više poštovao oca i težio je samo ka boljem društvenom položaju. Vrativši se u Pariz poslao je hladno pismo u kojem joj najavljuje svoje skoro vjenčanje s kćerkom markiza D'Obriona. Dotučena i skrhana Eugenie ubrzo se je udala za gospodina Bonfona. Nakon tri godine ostala je udovica. Onako sama živjela je u hladnoj kućici sa svojim zlatom, samo ga ona, za razliku od svog oca nikad nije ni željela.

LIKOVİ:

ČIČA GRANDET:

Ovaj lik sadrži sve karakteristike tvrdice. Okrutan, samoživ i bez osjećaja do kraja se predaje skupljanju bogatstva. Stari vinogradar pritajeno smišlja kuje i čeka, a zatim zgrče svoje zlato zadovoljan što je svojoj zbirci dodao nekoliko novih zlatnika. Zatvorivši se u svoju sobu on ih je gleda, gladi i uživa u njihovom sjaju. On je neosjetljiv i hladan, nečovječan i pun prezira, ali istovremeno on razmišlja, oprezan je, lukav i pažljiv. Glumeći i pretvarajući se, vara i uništava svakoga. Njegova potreba za novcem pretvara se u opsesiju i strast.

“ Tjelesno Grandet je bio čovjek visok pet stopa, zdepast, plećat, sa listovima koji su imali dvanaest palaca u obujmu, jako razvijenih čašica i širokih pleća; lice mu je bilo okruglo, crnopurasto, rošavo; brada prava, usne bez krivina, a zubi bijeli; oči su mu imale izraz hladan i

proždrljiv, izraz kakav narod zamišlja u aždaje; njegovo čelo, puno poprečnih bora nije bilo bez značajnih ispupčenja; njegova kosa žućkasta i prosjeda bila "srebro i zlato". Njegov nos, zadebljao na vrhu, imao je na sebi bradavicu punu žilica, za koju je svijet govorio, ne bez razloga, da je pun zlobe."

"Svoje misli kazivao je obično kratkim poučnim rečenicama, koje je izgovarao blagim glasom. Četiri rečenice, točne kao algebarski obrasci, obično su mu služile da obuhvati i riješi sve u životu i trgovini: "Ne znam, ne mogu, vidjet ćemo.""

EUGENIE GRANDET:

Kći starog tvrdice uveliko se razlikuje od svog oca. Ona je poslušna i nježna. Zaljubljuje se u Charla i ta ljubav postaje njezin život. Odana je svom srcu i predaje se čežnji da će se jednog dana ponovno susresti s njim. Zbog ove ljubavi ona će se suprotstaviti ocu, steći će čvrstu volju i upornost. Nakon što saznaje da ju Charl više ne voli ona se povlači, obara glavu, prašta mu i nastavlja živjeti sa razočarenjem i velikom tugom, povučeno i skromno sa sitničarskim navikama svog oca.

“Eugenie je doista bila jedna od onih razvijenih djevojaka kakve su obično djevojke građanke, čija ljepota izgleda malo prosta; ali ako je ličila na Veneru, njezino tijelo oplemenjivala je ona kršćanska pitomost koja preporuča ženu i daje joj otmjenost nepoznatu starim skulptorima. Glava joj je bila velika, čelo muško, ali lijepo kao u Fidičinog Jupitera, a oči sive kojima je njen čedni život, ogledajući se sav u njima, davao osobiti sjaj.

Crta njenog okruglog lica, nekad svježeg i rumenog ogrubjele su od boginja, koje su bile ipak toliko milostive da nisu ostavile na njemu nikakva traga, nego su samo uništile mekoću kože, koja je pri svemu tom još bila toliko glatka i tako nježna da je na njoj čist poljubac njene majke ostavljao prolazan crveni trag.

Nos joj je bio povelik, ali je bio u skladu sa njenim crvenim ustima, čije su jako izbrazdane usne bile pune ljubavi i dobrote. Vrat joj je bio savršene obline. Punačke grudi brižljivo pokrivene mamilе su pogled i zanosile i zanosile čovjeka; doduše, nedostajala im je oblina koju daje lijepo skrojeno odijelo; ali za znalce ovaj pravi visoki stas morao je imati osobite draži. Eugenie, visoka i krupna., nije dakle imala ničeg i umiljatog što se dopada gomili; ali je bilo one ljepote koju je tako lako uočiti, i kojom se oduševljavaju samo umjetnici. Slikar koji traži na ovom svijetu lice s nebeskom Marijinom čistoćom, koji traži u svakoj ženskoj prirodi one skromno ponosite oči koje je našao Rafael, one čedne crte lica koje su često proizvod mašte, ali koje samo kršćanski i smjeran život može očuvati ili dati, taj slikar, zaljubljen u tako rijedak model, našao bi odmah u Eugenieinom licu urođenu otmjenost koja samu sebe ne zna; on bi vidio pod vedrim čelom cijeli svijet ljubavi, a u kroju očiju, u položaju trepavica, nečeg božanskog. Njene crte, konture njene glave, koje izraz zadovoljstva nije nikad iskrivio ni zamorio, ličile su na linije vidika, takobлаго povučene u daljini mirnih jezera. Ova fizionomija, tiha rumena, obujmljena svjetlošću kao lijep razvijen cvijet, godila je duši, otkrivala je čar unutrašnjeg života koji se u njoj ogledao, i privlačila pogled. Eugenie se je još nalazila na obali života na kojoj cvjetaju djetinjske iluzije, na kojoj se beru bijele rade s uživanjem za koje se kasnije ne zna.”

“U svojoj tridesetoj godini Eugenie nije još znala ni za kakvu sreću u život. Njeno bljedo i žalosno djetinjstvo proteklo je kraj majke, čije je prezreno vrijedano srce vječito patilo. Rastavljajući se radosno sa životom ova je majka žalila svoju kćer što ima da živi, i ostavila joj je u duši laku grižnju savjest i vječitu tugu. Prva i jedina ljubav donijela je Eugenie melankoniju. Pošto je nekoliko dana imala pred očima svoga rođaka, ona mu je poklonila svoje srce za vrijeme poljupca kojeg je kradom primila i vratila; on je zatim otišao, ostavljajući između nje i sebe čitav jedan svijet. Ova ljubav, koju je njen otac prokleo gotovo je otjerala njenu majku u grob i pričinila joj je samo tugu, pomiješanu sa slabim nadama. I tako je, sve dotle, težila sreći

gubeći svoju snagu, a ne dobivajući u naknadu ništa. U duševnom životu kao i u tjelesnom, postoji i udisanje i disanje: duši je potrebno da uvlači osjećanja druge duše, da ih prisvoji, kako bi ih vratila bogatije. Bez ove lijepe pojave, srcu nema života; njemu u tom slučaju nedostaje zrak i ono pati i vene. Eugenie je počela da pati. Za nju bogatstvo nije bilo ni pomoć ni utjeha; ona je mogla opstati samo pomoću ljubavi, pomoću religije, pomoću svoje vjere u budućnost. Ljubav joj je objašnjavala vječnost. Njeno srce i evanđelje ukazivali su joj dva svijeta. Ona je dan i noć provodila sva predana ovim dvjema beskonačnim mislima koje su za nju bile možda samo jedna jedina misao. Povlačila se u samu sebe, zaljubljena i misleći da je voljena. Bilo je sedam godina kako je njena strast sve ostalo bacila u zasjenak. Njeno blago nisu bili milijomi čiji su se prihodi gomilali, već Charlov kovčežić, one dvije slike koje su joj visjele iznad postelje, nakit koji je otkupila od svog oca i koji je s ponosom podala na pamuk u jednoj ladici ormara, naprstak njene strine kojim se je služila njena mati i koji je svakog dana s pobožnošću uzimala da bi vezla vez koji nikada nije dovršila, koji je otpočela samo zato da bi natakla na prst ovaj zlatni predmet pun uspomena.”

“ Eugenie ide na nebo, praćena čitavom povorkom dobročinstva. Veličina njene duše baca u zasjenak njen nepotpuni odgoj i navike njenog ranijeg života. Ovo plemenito srce koje je kucalo samo za najnježnija osjećanja moralo je, dakle, biti podvrgnuto računima ljudske sebičnosti. Novac je morao predati svoju hladnu boju ovom nebeskom životu i izazvati nepovjerenje prema osjećajima žene koja je bila oličeno osjećanje.”

“ Eugenie bila je uzvišena, bila je žena.”

CHARL GRANDET:

Neočekivanim i iznenadnim dolaskom Charla, sina tvrdičinog brata prekida se jednolični život

Grandeovih. Svojom ljepotom, aristokratskim ponašanjem i uglađenošću, ali i nesrećom (otac mu se je ubio zbog bankrota) osvaja Eugenino srce. Iako joj se zaklinje na vječnu ljubav, provevši nekoliko godina u Indiji gdje je prodavao i kupovao ljude, on ju zaboravlja. Postaje ohol, okrutan i hladan stavljajući svoje interese u prvi plan. Ovaj lik je glavni krivac za Eugeninou tragediju.

“Da bi se pristojno pojavio kod svog strica bilo u Somiru ili bilo u Froafonu, obukao se što je mogao ljepše, pažljivije dražesnije, da se poslužimo riječju koja je u to vrijeme kazivala naročito savršenstvo neke stvari ili nekog čovjeka.”

“Charl je ponio, dakle, najljepše lovačko odijelo najljepšu pušku, najljepši nož, najljepše pariške korice.... Otac mu je rekao da putuje sam i skromno, a on je došao u zasebnom odjeljenju poštanskih kola.”

“Samo Parižanin, i to Parižanin iz najotmjenijih krugova, mogao se je ovako urediti a da ne izgleda smiješan, i svima tim ludorijama dati izvjesnu taštu harmoniju, koju je uostalom podržavalo lijepo držanje mladA čovjeka koji ima lijepe pištolje, pouzdan hitac i Anetu.”

“Charl je bio pariško dijete, koje su pariški život pa i sama Aneta naučili da sve radi s računom, dijete koje je već bilo starac pod maskom mladića. On je dobio onaj strašan odgoj društva u kome se, na jednoj večernjoj zabavi, učini mislima i riječima više zločina nego no što se učini zločina koje su kažnjava. U kome dosjetke ubijaju najveće ideje, u kome se čovjek u kome se

čovjek smatra pametnim ukoliko ima točno gledište; a tu imati točno gledište znači ne vjerovati ni u što, ni u osjećanje ni u ljude, pa čak ni u događaje; tu se izmišljaju lažni događaji.

Charl je bio čovjek opće omiljen, s roditeljima je bio suviše sretan, svijet mu je suviše laskao, i zato nije mogao imati uzvišenih osjećaja.

GOSPOĐA GRANDET:

“ Gospođa Grandet bila je suha i slaba žena, žuta kao dunja nespretna, spora; jedna od onih žena koje kao da su stvorene da se prema njima rđavo odnosi. Imala je krupne kosti, veliki nos, veliko čelo, krupne oči i na prvi pogled nešto malo sličnosti sa osušenim voćem, u kojem nema više ni slasti ni soka. Zubi su joj bili crni i rijetki, usta okružena borama, a donja vilica šiljasta i povijena naprijed. To je bila krasna žena. Mada je izgledala smiješna, ova se je žena, koja je u mirazu i u nasljeđu donijela gospodinu Grandetu preko tri stotine tisuća franaka, vječito osjećala tako duboko ponižena, zavisnošću i ropstvom protiv koga joj dobrota njene duše nije dopuštala da se buni, da nikad nije zatražila ni jedne lipe niti ikad učinila kakvu primjedbu na akta koja joj je bilježnik Krišo podnosio na popis. Ova nerazumna i potajna ponositost, ova plemenitost duše koju je Grandet stalno podcjenjivao i vrijeđao, prevladavala je u ponašanju ove žene. Gospođa Grandet nosila je stalno haljinu od zelenkaste svile koja joj je obično trajala po godinu dana; imala je veliku bijelu pamučnu maramu, slamnati šešir i gotovo nikad nije bila bez kecelje od crne svile. Kako je rijetko izlazila iz kuće, obuću je malo trošila. Napokon nikad ništa nije tražila za sebe.”

VELIKA NANONA:

Velika Nanona bila je jedina sluškinja u obitelji Grandet. Primitivna, ali dobra do srži je odana svom gospodaru. Pomalo je škrta i zato joj je Grandet naklonjen. Vrijedna je i poštena te jedina a u kući koja se može i usuđuje suprotstaviti starcu. Ona je Balzacu poslužila da preko nje otkrije neke nove Grandetove karakteristike jer se u razgovoru s njom on otvara i pokazuje u pravom svjetlu.

“Velika Nanona bila je možda jedino ljudsko stvorenje da podnese despotizam svog gospodara.”

“Zanjući da procijeni tjelesnu snagu, Grandet pogodi od koliko koriti može biti žensko stvorenje herkulskog stasa, krepko kao šezdesetogodišnji hrast na svom korjenu, razvijenih kukova, širokih pleća, kiridžijskih ruku i pošteno kao što je bila njezina neporočna čednost. Ni bradavice koje su krasile ovo ratoborno lice, ni crveni obrazi, ni razvijene mišice nisu zaplašili tvrdicu. I tako je Velika Nanona je postala član porodice: ona se je smijala, kad se smijao Grandet, bila je nevesela, mrzla se, grijala se, radila je zajedno s njim.”

O DJELU:

Eugenie Grandet tragičan je roman u kojem je oslikana jedna seoska obitelj, naravi njezinih članova i njihov život. Glavni i najtragičniji lik ovog romana je Eugenie, a možda najzanimljiviji i sam Grandet koji se svojom strašću za novcem može usporediti Molierovim Harpagonom. Portreti likova sažeti su i jasni. Osim Grandetovih Balzac preko Grasenovih i Krišovljevih nesuglasica ocrtava ljude iz sela skučenih pogleda i novcem kao jedinim smislom života. On je ujedno, i pokretač radnje u ovom romanu. Uzrokom je svih nevolja i patnji. Zbog njega tvrdica zanemaruje svoju obitelj i oglašuje se na vapaje kćeri i svoje bolesne žene. Neostvarena ljubav i tužan završetak Eugenie Grandet su posljedica svega zlog čime novac može pokvariti ljudsku dušu. Kao što nam i na početku Balzac mračan i melankoličan dom sumorne događaje i živote uništene pohotom jednog starca za zlatom.

“U izvjesnim selima ima kuća čiji izgled ulijeva tugu sličnu tuzi koju izazivaju najmračniji samostani, najusamljenije pustare ili najsumornije razvaline.”

Upravo u takvom okruženju i domu smjestili su se likovi romana “Eugenie Grandet”. Inače, priča je to o obitelji jednog tvrdice koji je bio zarobljenik svog bogatstva, vjeran obožavatelj svojih zlatnika i čije su oči povremeno dobivale žuti sjaj dok je u mislima “plovio zlatnim jezerom”. “Hrana tvrdice sastoji se od novaca i preziranja”, a i Balzak je rekao: “Život tvrdice vam je stalno pražnjenje ljudske moći, sastavljene u službu ličnosti. On se oslanja na dva osjećanja: samoživost i korist; ali kako je korist u neku ruku jaka i dobro shvaćena samoživost, neprekidno svjedočanstvo stvarne nadmoćnosti, samoživost i korist jesu dva dijela jedne te iste cjeline, sebičnosti.” A to je bila i osnovna osobina ovog čovjeka. Njegov jedini cilj bio je smrviti svakog, prevariti ga, i zakonito mu oduzeti novac tj. “dobro odigrati partiju u koju ništa nije uložio.” A kako i ne bi uspio kada je bio toliko proračunat da je po potrebi i mucao, svoje misli izgovarao poučnim rečenicama (“Žalost je u srcu, a ne u odjelu”, “Glad izgoni i vuka iz šume.”, “Kad nema mačke kod kuće miševi igraju”) i blagim glasom, a njegovi odgovori obično su glasili: ne znam, ne mogu, neću, vidjet ćemo (“Imao je nečeg sličnog s tigrom i sa zmijskim carem: mogao se je pritajiti dugo promatrati svoj plijeni i onda skočiti na njega ; zatim je otvarao čeljusti svoje kese, uvlačio u nju hrpu talira, pa onda mirno legao, kao zmijski, neosjetljiv, hladan i metodičan.”, “svi putovi varoši vodili su na njegova imanja”).

Njegova zloba ostavila je traga i na njegovim bližnjima. Svoju kćer je volio, ali novac više. On je u njemu potisnuo svu očinsku ljubav. Prema svojoj ženi bio je hladan, nepokolebljiv i strog, a njegov despotizam ju je na kraju i uništio. Na samrti tog nježnog i brižnog stvorenja činilo se je kao da ju je “anđeo molitve” pročistio, ublažio najružnije crte njezina lica i ozario ga. Prizor ovog preobražaja, što je nastao uslijed patnje koje su trošile ostatke ljudskog bića utjecao je mada sporo na starog lihvara čiji je karakter ostao kao od bronce.”

Eugenie Grandet bila je plaho, nježno biće, “nije imala ničeg umiljatog što se dopada gomili; ali ljepote koju je bilo tako lako uočiti, i kojom se oduševljavaju samo umjetnici. Ovdje ju je Balzak opisao pomalo kao romantičnu djevojku, a takvo je i bilo njezino srce (“Tisuće zbrkanih misli rađale su se u njenoj duši i bujale ukoliko su na polju plesali sunčani zraci. Nju najzad obuze ono neodređeno, neobjašnjivo zadovoljstvo, koje omotava duh, kao što bi oblak omotao tijelo. Njena razmišljanja slagala su se s pojedinostima ovog neobičnog predjela, a harmonije njenog srca udruživale se sa harmonijama prirode. Kada sunce obasja jedan dio zida sa kojega su visjele viline vlasi sa svojim debelim lišćem, koje se prelijevalo kao guša u golubova nebeski zraci nade ozariše budućnost Eugenie, koja je od tad voljela da gleda taj zid, njegovo blijedo cvijeće, njegovu plava zvona i njegove uvele trave, uz koje se miješala nekakva prijatna uspomena kao što su uspomene iz djetinjstva. Šum, koji je svaki list izazivao u ovom zvučnom dvorištu padajući s grane odgovarao je na tajna pitanja ove djevojke koja bi tu ostala cijelog dana, ne primjećujući da vrijeme prolazi. Zatim naiđoše burni duševni pokreti.”). Baš ovdje uspio se je pokazati i kao pjesnik. Njezina ljubav prema Charlu koji joj je bio sve, prožeta je kroz čitav roman. Ona zbog njega živi, žrtvuje se, pati, ali i po prvi put suprotstavlja ocu. “Crpi snagu iz svoje ljubavi.” “Za njega, za njega”, govorila je u sebi, “podnijeti ću sve muke ovog svijeta.” Charl je vrlo rano upoznao sjaj Pariza pa mu je ova čista i nevina ljubav bila nešto novo i nepoznato. Njegov dolazak u romanu predstavlja početak jedne priče o tragičnoj sudbini djevojke kojoj je “proljeće ljubavi” počelo pojavljivanjem mladog pariškog dandyja, a završilo njegovim bezdušnim pismom u kojem navješćuje svoje skoro vjenčanje s kćerkom markiza D’Obriona. Na ovu vijest Eugenie se povlači, obara glavu i sjeća se riječi svoje majke: “Patiti i umrijeti!” (“To je prava ljubav, ljubav anđeoska, ljubav koja živi od svoje tuge i umire od nje”). Onako sama ostala je živjeti u hladnoj kućici sa sitničarskim navikama i zlatom kojeg ona, za razliku od svog oca, nikad nije ni željela. Novac na nju nije uspio predati svoju hladnu boju iako je danomice bila njime okružena. Za njezinu tužnu sudbinu Balzak je kazao: “To je povijest jedne žene koja uslijed svijeta ne pripada svijetu; koja stvorena da bude divna mati nema ni muža, ni djece, ni rodbine.”

Velika Nanona jedina je bila uz nju. Ova primitivna, ali dobrodušna služavka bila je sjena velikog škrstice. Jedino je prema njoj pokazivao mrvicu samilosti, jer je i ona, u duši, bila poput njega.

Kroz ovaj roman Balzak je stvarao karakteristične i realne likove, gotovo “čudovišta” čija je sudbina usko povezana i isprepletena. Oni su opisani jasno i istinito gotovo kao da ih je i sam Balzak poznao i bio dio njihova života. Njihova psihološka karakterizacija stvara se pred

našim očima (posebno lik Eugenie), a pokazana je kroz njihove strasti koje su ujedno i krivci njihove nesreće. Kod Grandeta to je novac ("Eugenie mu je rasula zlatnike po stolu, a on bi nepomično gledao u njih kao što dijete, kad progleda, zablenuo promatra jedan te isti predmet.", "Kad svećenik prinese njegovim usnama zlatno raspeće da cjeliva sliku Kristovu, on napreže sve svoje sile da ga uzme.", "U ovu prostoriju je bez sumnje dolazi stari tvrdica da gleda, da gladi, da zgrče, da miluje i prevrće svoje zlato."), a kod njegove kćerke čežnja i ljubav prema Charlu ("Mislim na njega draga majko, ali ne govorimo o njemu vi ste bolesni, vi ste mi preči od svega. SVEGA bio je on"). Svi likovi su snažni i njihova energija usredotočena je na njihove pohote jedino gospođa Grandet je ovdje nevina žrtva koja je "spavala, jela, pila išla po volji svoga muža". Okrutnost Grandeta utječe općenito na cjelokupnu njegovu obitelj, koja mu se pokorava "kao poplašeni miševi kad se zavuku u svoje rupe". "Evgenija i njena mati nisu ništa znale o Grandetovom imanju, sudile su o životu po svojim nepotpunim pojmovima, nisu ni cijenile ni prezirale novac, jer su bile naviknute da budu bez njega. Njihova osjećanja, potištena bez njihovog znanja, ali ipak živ, i povučena njihova života činila su ih zanimljivim izuzecima u ovom skupu ličnosti, čiji je život bio isključivo materijalan."

Lik Grandeta je tip u kojem se slijevaju sve osobine svjetskih tvrdica od Plauta preko Molijera i našeg Držića ("Za posljednje dvije godine naročito se pojačali njegovo tvrdičenje, kao što jačaju sve stalne ljudske strasti. Kao što je zapaženo kod tvrdica, kod vlastoljubca, kod svih ljudi čiji je život bio posvećen jednoj glavnoj ideji, njegova osjećanja naginjala su naročito jednom simbolu njegove strasti. Gledati zlato, imati zlato postalo je njegova monomanija. Njegov despotizam rastao je ukoliko je raslo njegovo tvrdičenje. On želi umrijeti kraljevski, držeći do posljednjeg dana uzde svojih miliona "). Na samrti kada hvata zlatno raspeće karakterističan je događaj kojim se najvjernije može pokazati strast za novcem koji je po Balzaku moderni Bog njegovog vremena.

Ovaj roman ima čvrstu fabulu, sve je jasno i detaljno opisano. Baš ovdje je pokazano da se "jake strasti, velike tragedije, velike radosti odigravaju u dušama sitnog svijeta" i u ovom slučaju da dom tvrdice može da postane "poprište najzbuđljivijih drama i tragedija." Sve to omogućuje prirodni tok zbivanja bez naglih obrata ili iznenađenja. Opisom provincije, ali i samog sela njegovih kuća i stanovnika ne može se očekivati radost već samo tuga ("U tim kućicama je tako malo života da bi stranac pomislio da u njima nitko ne stanuje kad ne bi najedanput uočio blijed i hladan pogled kakve nepomične ličnosti čije se upola redovničko lice pojavilo na prozoru kad bi se začuli nepoznati koraci").

Nosilac jedne fabule sam je čiča Grandet dok se druga odvija u Eugeniejevom srcu.

Balzac je u ovom romanu za razliku od ostalih, koristio vrlo jednostavan jezik, jasne rečenice

bez nekih suvišnih dijelova i monotonog pripovijedanja.

Uspio je i opisati duh svojeg vremena i težnje ondašnjeg čovječanstva, ali i neke svoje stavove ("Tvrdice ne vjeruju u sadašnji život; za njih je sadašnjost sve. To baca strašnu svjetlost na sadašnje vrijeme, u kome više nego u bilo koje drugo vrijeme, novac vlada zakonima, politikom i narodima. Ustanove, knjige, ljudi i doktrine, sve je u zavjeri da pokopa vjeru u budući život, na koju se društvena zgrada oslanja već osamnaest stoljeća. Danas, danas je mrtvački sanduk prijelaz kojeg se malo tko boji. Budućnost, koja nas je čekala poslije opijela, prenesena je u sadašnjost. Dočepati se svim mogućim sredstvima, zemaljskog raja, raskoši i taštih uživanja, pretvoriti u kamen svoje srce i mučiti svoje srce radi prolaznih uživanja, kao, što su se nekada podnosile muke radi vječitog blaženstva, to je danas opća misao, misao ispisana, uostalom svuda, pa čak i u zakonima koji pitaju čovjeka: "Što plaćaš?", umjesto da mu kažu: "Što misliš?". Kad ova doktrina bude prešla iz varoši u narod, što će biti od ove zemlje." ("Nevolja rađa jednakost", "Iskren pisac promatra svoje djelo da bi samog sebe kritizirao i da bi samom sebi kazivao uvrede.")).

Postigao je objektivnost u pripovijedanju uz pomoć kojeg su likovi i njihove sudbine postale legende "*Ljudske komedije*". Motivom novca uspio je stvoriti monomane ljude koji su cijelog života robovi svojih strasti.